

ŻUBRY NIZINNE I NIZINNO-KAUKASKIE W PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ

Lowland and Lowland-Caucasian European bison in the Białowieża Forest

ZBIGNIEW A. KRASIŃSKI, MAŁGORZATA KRASIŃSKA I JAN RACZYŃSKI

Stowarzyszenie Miłośników Żubrów
Konferencja naukowa

ŻUBRY W KRADNIE DINOZAUROW
8-9 września 2016 roku

WSTĘP

W ostatnich czasach pojawiają się sugestia, że żubry żyjące w Puszczy Białowieżskiej na przełomie XIX i XX wieku mogły uzyskać domieszkę krwi żubra kaukaskiego dzięki przemieszczeniu żubrów kaukaskich do stada żubrów nizinnych (Sipko in, 2012). Celem niniejszego opracowania jest pełne wyjaśnienie, w oparciu o istniejące źródła, kwestii związanych z historią i współczesnym stanem hodowli żubrów na świecie w aspekcie klasyfikacji systematycznej i podziału na linie hodowlane. Szczególną uwagę zwrócono na przemieszczenia żubrów kaukaskich na teren bytowania populacji nizinnej oraz krytycznie oceniono doniesienia na ten temat w literaturze i dokumentach historycznych.

ZAGŁADA DWÓCH OSTATNICH NATURALNYCH POPULACJI ŻUBRÓW

PUSZCZA BIAŁOWIESKA
Ostatni żubr w Puszczy Białowieżskiej został zabity w 1918 roku (Sztokman 1924, Witkowski 1932).

KAUKAZ
Ostatni żubr na Kaukazie został zabity w 1927 roku (Bashkirov 1939, Nemsov i inni 2003).

Zróżnicowanie genetyczne wśród żubrów Białowieża i Kaukaz. Poziomo: 2004 (rozprawy). Głęboko: 2014 (rozprawy). Głęboko: 2014 (rozprawy). Głęboko: 2014 (rozprawy).

PODGATUNKI I LINIE HODOWLANE ŻUBRÓW

Gatunek: *Zubr Bison bonasus* (Linnaeus, 1758)
Podgatunki: *Zubr nizinny (białowieżski) Bison bonasus bonasus* (L.)
Zubr kaukaski (gipski) Bison bonasus caucasicus

Jako odrębny podgatunek wyróżniony w 1904 roku, Turkin et Semenov, *Zubr kaukaski* w czystej formie nie dotarł do naszych czasów. Jedyn osobnik urodzony na Kaukazie w 1907 roku, trafił do muzealnych hodowli w 1908 r. W Krasnym Kozłowodowej Żubrów został opitany pod nazwą M. 100-KAUKAZUS. Był ten kopionym z żubrycami nizinnymi dal pomieszczenia, które wyróżnia się jako linie białowieżsko-kaukaskiej (nizinno-kaukaskiej).

Żubr nizinny (białowieżski) i żubr kaukaski (gipski). Różnice w budowie ciała i koloracji sierści. Żubr nizinny ma ciemniejszą sierść i bardziej rozwinięte rogi. Żubr kaukaski ma jaśniejszą sierść i bardziej rozwinięte rogi.

ŻUBRY KAUKASKIE W PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ

Do Puszczy Białowieżskiej przywieziono dwukrotnie żubra kaukaskiego (ciężki płci męskiej) w 1889 roku i 1907 r.

Żubry wysłane z Kaukazu do Puszczy Białowieżskiej i Niemiec
Caucasian bison sent from Caucasus to Białowieża Forest (Poland) and Germany

Imię i nazwisko	Wiek i płeć	Wzrost (cm)	Waga (kg)	Opis
M 15 BERGRÜNDER	10 lat, samiec	170	1000	Przywieziony z Kaukazu w 1889 roku.
F 42 PLANTA	10 lat, samica	150	800	Przywieziona z Kaukazu w 1889 roku.
M 87 BILL	10 lat, samiec	170	1000	Przywieziony z Kaukazu w 1907 roku.
M 147 BISMARCK	10 lat, samiec	170	1000	Przywieziony z Kaukazu w 1907 roku.

Opis zwierząt przywiezionych z Kaukazu do Puszczy Białowieżskiej i Niemiec. Źródło: Krasinski et al. 2016.

Żubr kaukaski w klatce w zoo. Źródło: Krasinski et al. 2016.

Żubr nizinny w klatce w zoo. Źródło: Krasinski et al. 2016.

ŻUBRY LINII NIZINNO-KAUKASKIEJ W OKRESIE RESTYTUCJI W BIAŁOWIEŻY

Żubry nizinno-kaukaskiej w klatce. Źródło: Krasinski et al. 2016.

Żubry nizinno-kaukaskiej w klatce. Źródło: Krasinski et al. 2016.

BADANIA GENETYCZNE

Żubry obu linii wywodzą się z 12 założycieli, ale udział ich genów we współczesnych populacjach jest skrajnie nierównomierny. Ponad 80% żubrów nizinnych posiada geny pochodzące od pary założycieli M 45 PLEBEJER i F 42 PLANTA. W linii nizinnej wyróżniono linie męskie samców M 15 BERGRÜNDER, M 87 BILL i M 147 BISMARCK. Obecnie wszystkie samce linii nizinnej mają chromosom Y PLEBEJERA. Linia LC wciąż posiada aktywne 3 linie męskie, pochodzące od M 15 BERGRÜNDERA, M 45 PLEBEJERA oraz M 100 KAUKAZUSA (Puzek in, 2004).

Porównawcze badania genetyczne żubrów z polskiej oraz białoruskiej części Puszczy Białowieżskiej wykazały w populacji białoruskiej obecność wariantów genetycznych, które są obserwowane zarówno u współczesnych przedstawicieli linii LC, jak i u wymarłego żubra kaukaskiego, natomiast są nieobecne u żubrów z polskiej populacji w Puszczy Białowieżskiej (Tokarska i inni 2015).

WNIOSKI

- Naturalna populacja żubrów w Puszczy Białowieżskiej w XIX i na początku XX wieku nie miała domieszki żubra kaukaskiego. Żubry sprowadzone z Kaukazu do Puszczy Białowieżskiej w 1889 r. i 1907 r. zginęły w młodym wieku bezpotomnie.
- Tak długo jak będzie to możliwe należy utrzymać podział na dwie linie hodowlane żubrów nizinnych i nizinno-kaukaskich. Należy promować hodowlę żubrów nizinnych (białowieżskich) czystej krwi.
- W obrębie obu linii należy dążyć do wzrostu zróżnicowania genetycznego.

Opracowano na podstawie publikacji:
Krasinski Z.A., Krasinska M., Raczyński J. 2016
"Żubry nizinne i nizinno-kaukaskie w Puszczy Białowieżskiej. Lowland and Lowland-Caucasian European bison in the Białowieża Forest"
Czasopiśm Przyrody, Opcysta T2, 2: 100-100.